

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Confessio Fidei Exhibita Invictiss. Imp. Carolo V. Cæsari
Aug. in Comicijs Avgvstæ. Anno M. D. XXX.**

Melanchthon, Philipp

Vitebergæ, 1542

VD16 C 4714

De Confessione Et Satisfactione.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35748

qua blasphemia atrocior nulla excogitari potest. Sic enim ait Tertullianus. Inuitat premio salutem, iurans etiam, Viuo dicens, cupit sibi credi. O beatos quorum causa iurat Deus. O miserrimos, sicut nec iuranti Domino credimus. Atque hic sciendum est, quod hæc fides debeat sentire, quod gratis nobis ignoscatur Deus propter Christum, propter suam promissionem, non propter nostra opera, contritionem, confessionem, satisfactionem aut dilectionem. Nam si fides nitatur his operibus, statim fit incerta, quia conscientia pauida uidet hæc opera indigna esse. Ideo præclare ait Ambrosius de poenitentia. Ergo et agenda poenitentiam, et tribuendam ueniam credere nos conuenit, ut ueniam tamen tanquam ex fide speremus, tanquam ex syngrapha fides impetrat. Item fides est quæ peccata nostra cooperit. Extant itaque sententiæ apud Patres, non solum de contritione et operibus, sed etiam de fide. Verum aduersarij, cum neque naturam poenitentia intelligant, neque sermonem Patrum, excerpunt dicta de parte poenitentia, uidelicet de operibus, Alibi dicta de fide, cum non intelligunt, prætereunt.

DE CONFESSIOE ET
SATISFACTIONE.

Boni

DE CONFessione ET

Boni uiri facile iudicare possunt, plurimum re-
 ferre, ut de superioribus partibus, uidelicet
 contricione & fide, conseruetur uera doctrina.
 Itaq; in his locis illustrandis semper plus uersati
 sumus, de confessione & satisfactionibus nõ admo-
 dum rixati sumus. Nam & nos confessionem reti-
 nemus præcipue propter Absolutionem, quæ est
 uerbum Dei, quod de singulis autoritate diuina
 pronunciat potestas clauium. Quare impium es-
 set ex Ecclesia priuatam Absolutionem tollere.
 Neq; quid sit remissio peccatorum, aut potestas cla-
 uium intelligunt, si qui priuatam Absolutionem
 aspernantur. Ceterum de enumeratione delicto-
 rum in Confessione supra diximus, q; sciamus
 eam non esse iure diuino necessariam, Nam q; ob-
 iiciunt quidam, Iudicem prius debere cognoscere
 causam, priusquam pronunciat, hoc nihil ad hanc
 rem pertinet, quia Absolutio est executio alieni
 beneficij, non est iudicium. Christus enim dedit
 mandatum remittendi peccata, Id mandatum exe-
 quuntur ministri. Non habent mandatum de cog-
 noscendis occultis, Hoc intelligi potest ex eo, quia
 infinita peccata remittunt, quæ nec nos ipsi memi-
 nimus, quibus remittuntur. Et si penderet remissa
 sine ex cognitione, tota res esset incerta. Ceterum
 in his

in his delictis quæ publice nota sunt, qualem habeat Iurisdictionem Ecclesia, id non pertinet ad præsentem disputacionem. Nam hæc, quia nota sunt, nominatim accusantur, & postea nominatim remittuntur, si autor uelit recipi ab Ecclesia. Et ridiculum est huc transferre dictum Salomonis. Diligenter cognoscere uultum pecoris tui. Nihil enim dicit Salomon de Confessione, sed tradit Oeconomicum præceptum patri familias, ut utatur suo, & abstineat ab alieno, & iubet eum res suas diligenter curare, ita tamen, ne studio augendarum facultatum, occupatus animus, abijciat timorem Dei, aut fidem, aut curam uerbi Dei. Sed aduersarij nostri mirifica metamorphosi transformant dicta scripturæ, in quaslibet sententias. Hic cognoscere significat eis audire confessiones. Vultus non externam conuersationem, sed arcanam conscientie, Pecudes significant homines. Sane bella est interpretacio, & digna istis contemptoribus studiorum eloquentie. Quod si uelit aliquis per similitudinem transferre præceptum a patre familias ad pastorem Ecclesie, certe uultum debet interpretari de externa conuersatione. Hæc similitudo magis quadrabit, Sed omittamus ista. Aliquoties fit in Psalmis mentio Confessionis, ut
Dixi

DE CONFESIONE ET

Dixi, confitebor aduersum me iniusticiam meam
Domino, & tu remisisti iniquitatem peccati mei.
Talis confessio peccati, quæ Deo fit, est ipsa con-
tricio. Nam cum Deo fit confessio, corde fieri ne-
cesse est, non solum uoce sicut fit in scenis ab hi-
strionibus. Est igitur talis confessio, contricio, in
qua sentientes iram Dei, confitemur Deum iuste
irasci, nec placari posse nostris operibus, Et tamen
querimus misericordiam, propter promissionem
Dei. Talis est hæc confessio, Tibi soli peccaui, ut tu
iustificeris, & uincas cum iudicaris, id est, fateor
me peccatorem esse, & meritum æternam iram,
nec possum opponere meas iusticias, mea merita
tuæ iræ. Ideo pronuncio te iustum esse cum con-
demnas & punis nos. Pronuncio te uincere, quan-
do hypocritæ iudicant te, q̄ sis iniustus, qui ipsos
punias aut condemnes bene meritos. Imo nostra
merita non possunt opponi tuo iudicio, sed ita ius-
tificabimur, si tu iustifices, si tu reputes nos ius-
tos per misericordiam tuam. Fortassis & Iaco-
bum citabit aliquis, Confitemini uicissim delicta.
Sed hic non loquitur de confessione sacerdotibus
facienda, sed in genere de reconciliatione fratrum
inter se. Iubet enim mutuam esse confessionem.

Porro aduersarij nostri multos doctores re-
ceptissimos

ceptissimos damnabunt, si contendent enumerationem delictorum in confessione necessariam esse iure diuino. Quamquam enim confessionem probamus & quandam examinationem prodesse iudicamus, ut institui homines melius possint, tamen ita moderanda res est, ne conscientijs injiciantur laquei, quæ nunquam erunt tranquille, si existimabunt se non posse consequi remissionem peccatorum, nisi facta illa scrupulosa enumeratione. Hoc certe falsissimum est quod aduersarij posuerunt in consutatione, & confessio integra sit necessaria ad salutem, Est enim impossibilis. Et quales laqueos hic injiciunt conscientie, cum requirunt integram confessionem? Quando enim statuet conscientia integram esse confessionem? Apud scriptores Ecclesiasticos fit mentio confessionis, sed hi non loquuntur de hac enumeratione occultorum delictorum, sed de ritu publicæ pœnitentiæ. Quia enim lapsi aut famosi non recipiebantur, sine certis satisfactionibus, ideo confessionem faciebant isti apud presbyteros, ut pro modo delictorum præscriberentur eis satisfactiones. Hæc tota res nihil simile habuit huic enumerationi de qua nos disputamus. Confessio illa fiebat non & sine ea non posset fieri remissio peccatorum coram Deo, sed &

non

DE CONESSIONE ET

non poterant satisfactiones præscribi nisi prius cognita genere delicti. Nam alia delicta habebant alios Canones.

Et ex illo ritu publicæ pœnitentiæ reliquum habemus etiam nomen satisfactionis. Nolebant enim sancti Patres recipere lapsos aut famosos, nisi prius cognita & spectata pœnitentia eorum, quantum fieri poterat. Et huius rei multæ uidentur fuisse causæ. Nam ad exemplum pertinebat, castigare lapsos, sicut & glosa in Decretis admonet, & indecorum erat, homines famosos statim admittere ad communionem. Hi mores diu iam antiquati sunt, Nec necesse est eos restituere, quia non sunt necessarij ad remissionem peccatorum coram Deo. Neq; hoc senserunt Patres, mereri homines remissionem peccatorum per tales mores, aut talia opera. Quanquam hæc spectacula imperitos solent fallere, ut putent se per hæc opera mereri remissionem peccatorum coram Deo. Verum si quis sic sensit, Iudaice & gentiliter sensit. Nam & ethnici habuerunt quasdam expiationes delictorum per quas fingeant se reconciliari Deo. Nunc autem more antiquato, manet nomen satisfactionis, & uestigium mortis, q̄ in cōfessione præscribuntur certæ satisfactiones, quas definiunt esse

opera

DE CONFESSIONE ET

em. Addunt amplius, partem illius temporalis poe-
 nae remitti potestate clauium, reliquum autem re-
 dimi per satisfactiones. Nec potest intelligi qua-
 rum poenarum pars remittatur potestate clauium,
 nisi dicant partem poenarum purgatorij remitti,
 qua ex re sequeretur, satisfactiones tantum esse
 poenas redimentes purgatorium. Et has satisfac-
 tiones dicunt ualere, etiam si fiant ab his qui re-
 lapsi sunt in peccatum mortale, quasi uero diuina
 offensa placari queat ab his qui sunt in peccato
 mortali. Hæc tota res est commenticia, recens con-
 ficta, sine autoritate scripturæ & ueterum scrip-
 torum Ecclesiasticorum. Ac ne Longobardus quia-
 dem de satisfactionibus hoc modo loquitur. Scho-
 lastici uiderunt in Ecclesia esse satisfactiones, Nec
 animaduertunt illa spectacula instituta esse tum
 exempli causa, tum ad probandos hos qui pete-
 bant recipi ab Ecclesia. In summa, non uiderunt
 esse disciplinam, & rem prorsus politicam. Ideo su-
 persticiose finxerunt eas, non ad disciplinam coe-
 ram Ecclesia, sed ad placandam Deum ualere. Et
 sicut alias sepe incommode commiscuerunt spiri-
 tualia & πολιτικά, idem accidit & in satisfac-
 tionibus. Atqui glosa in Canonibus aliquoties tes-
 tatur has observationes institutas esse propter
 disciplinam Ecclesie. Videte

Videte autem quomodo in Cōsutatione, quam
 ausi sunt obtrudere Cæsa. Maieitati, probent hæc
 sua figmenta. Multa dicta ex scripturis citant, ut
 facili imperitis faciant, quasi hæc res habeat autori-
 tatem ex scripturis, quæ adhuc Longobardi tem-
 pore ignota erat. Allegāt has sentēcias. Facite frō-
 ctus dignos pœnitentiæ. Item, Exhibete membra ue-
 stra seruire iusticiæ. Item, Christus prædicat pœni-
 tenciam. Agite pœnitenciam. Item Christus iubet
 Apostolos pœnitenciam prædicare. Et Petrus præ-
 dicat pœnitenciam Actu. 2. Postea citant quedam
 dicta Patrum & Canones. Et concludunt his uer-
 bis. Satisfactiones in Ecclesia contra expressum
 Euangelium & Conciliorum & Patrum decreta
 abolendæ non sunt, quin imo absoluti a sacerdote
 iniunctam pœnitenciã perficere debent, illud Pauli
 sequentes. Dedit semetipsum pro nobis, ut redime-
 ret nos ab omni iniquitate & mundaret sibi popu-
 lum acceptabilem, sectatorem bonorum operum.

Deus perdat istos impios Sophistas, tam sce-
 leste detorquentes uerbum Dei ad sua somnia uer-
 nissima, Quis bonus uir non commoueatur indigni-
 tate tanta? Christus inquit. Agite pœnitenciam.
 Apostoli prædicant pœnitenciam, Igitur pœne

N ū eterne

DE CONFESSIONE ET

æternæ compensantur satisfactionibus nostris, Igitur claves habent mandatum remittendi partem pœnarum purgatorij, Igitur satisfactiones redimunt pœnas purgatorij. Quis docuit istos asinos hanc Dialecticam? Sed hæc neq; Dialectica, neq; Sophistica est, sed est Sycophantica. Ideo allegant hanc uocem. Agite pœnitentiam, ut cum tale dictum contra nos citatum imperiti audiunt, concipiant opinionem nos totam pœnitentiam tollere. His artibus alienare animos, & inflammare odia conantur, ut conclament contra nos imperiati, tollendos esse e medio tam pestilentes hæreticos, qui improbant pœnitentiam.

Sed speramus apud bonos uiros has calumnias parum profecturas esse. Et Deus tantam impudenciam ac maliciam non diu feret. Nec utiliter consulit suæ dignitati Romanus Pontifex, q; tales Patronos adhibet, q; rem maximam iudicio horum Sophistarum permittit. Nam cum nos in Confessione fere summam doctrinæ Christianæ uniuersæ complexi simus, adhibendi fuerant iudices de tantis, tam multis, & tam uarijs negocijs pronunciaturi, quorum doctrina & fides bonis uiris probaretur. Idq; te Campegi pro tua sapientia prouidere deceat.

re decebat, ne quid in tantis rebus isti scriberent, quod aut hoc tempore, aut ad posteros uideatur posse minuere Romanae sedis existimationem. Si Romana sedes censet equum esse, ut omnes gentes agnoscant eam pro magistra fidei, debet operam dare, ut docti & integri uiri de religionibus cognoscant. Quid enim iudicabit mundus, si quando proferetur in lucem, scriptum aduersariorum, quid iudicabit posteritas, de his calumniosis iudicijs? Vides Campegi hæc esse postrema tempora, in quibus Christus prædixit plurimum periculi fore religioni. Vos igitur qui tanquam in specula sedere, & gubernare religiones debetis, his temporibus oportuit singularem adhibere, tum prudentiam, tum diligentiam. Multa sunt signa, quæ nisi prouideritis, minantur mutationem Romano statui, Et erras, si tantum ui & armis existimas Ecclesias reuincendas esse. Doceri de religione postulant homines. Quam multos esse existimas, non tantum in Germania, sed etiam in Anglia, in Hispania, in Gallijs, in Italia, deniq; in ipsa urbe Roma, qui quoniam uident exortas esse de maximis rebus controuersias, dubitare alicubi incipiunt, & taciti indignantur, q; has tantas res rite cognoscere & iudicare recusatis, q; non explicatis

N iij ambigen

DE CONFESSIOE ET

ambigentes conscientias, & tantum iubetis nos ar-
 mis opprimi ac deleri. Multi autem sunt boni uiri,
 qui facilius mortem, & omnia genera supplicio-
 rum ferrent, quam ferunt hanc dubitacionem. Nec
 satis expendis, quanta res sit Religio, si bonos ui-
 ros leuiter existimas angere, sicut incipiunt ambi-
 gere de aliquo dogmate. Et hæc dubitacio non po-
 test non parere summam odij acerbiter, aduer-
 sus illos, qui cum mederi conscientijs debebant, ob-
 sistunt, quo minus explicari res possit. Nos hinc di-
 cimus Dei iudicium uobis pertinenscendum esse,
 Nam hoc leuiter curare Pontifices putant, qui cum
 ipsi teneant clauces, scilicet patefacere sibi cælum
 cum uolunt possunt. De hominum iudicijs, deq; ta-
 citis uoluntatibus omnium gentium loquimur, que
 profecto hoc tempore requirunt, ut hæc negocia
 ita cognoscantur, atq; constituantur, ut sanentur
 bonæ mentes, & a dubitacione liberentur. Quid
 enim futurum sit, si quando eruperint odia illa ad-
 uersus uos, pro tua sapientia facile iudicare potes.
 Verum hoc beneficio deuinicare omnes gentes uo-
 bis poteritis, quod omnes sani homines, summum
 & maximum iudicant, si dubitantes conscientias
 sanaueritis. Hæc non eo diximus qd nos de nostra
 confessione dubitemus, Scimus enim eam ueram, & pi-

am, & pijs conscientijs utilem esse. Sed credibile est passim multos esse, qui non de leuibus rebus ambigunt, nec tamen audiunt idoneos Doctores qui mederi conscientijs ipsorum possint.

Sed redeamus ad propositum, scripturae citatae ab aduersarijs prorsus nihil loquuntur de Canonis satisfactionibus & de opinionibus Scholasticorum, cum constet eas nuper natas esse. Quare mera calumnia est, q̄ detorquent scripturas ad illas suas opiniones. Nos dicimus q̄ poenitentiam hoc est conuersionem seu regenerationem, boni fructus, bona opera, in omni uita sequi debeant. Nec potest esse uera conuersio, aut uera contritio, ubi non sequuntur mortificationes carnis, & boni fructus. Veri terrores, ueri dolores animi, non patiuntur corpus indulgere uoluptatibus, & uera fides non est ingrata Deo, nec cōtemnit mandata Dei. Deniq; nulla est interior poenitentia, nisi foris pariat etiā castigationes carnis. Et hanc dicimus esse sententiam Iohannis, cum ait. Facite fructus dignos poenitentiae. Item Pauli, cum ait. Exhibete membra uestra, seruire iusticiae, sicut & alibi inquit. Exhibete corpora uestra, hostiam uiuam, sanctam &c. Et cum Christus inquit.

DE CONFESSIONE ET

Agite poenitentiam, certe loquitur de tota poenitentia, de tota nouitate uitae, & fructibus, non loquitur de illis hypocriticis satisfactiõibus, quae fingunt Scholastici tum quoq; ualere ad compensationem poenae purgatorij, aut aliarum poenarum, cum fiunt ab his qui sunt in peccato mortali.

Ac multa colligi argumenta possunt, q; haec dicta scripturae nullo modo pertineant ad Scholasticas satisfactiões. Isti fingunt satisfactiões esse opera indebita. Scriptura autem in his sententijs requirit opera debita. Nam haec uox Christi est uox praeccepti, Agite poenitentiam, Item, Aduersarij scribunt confitentem, si recuset suscipere satisfactiões, non peccare, sed persoluturum esse has poenas in purgatorio. Iam haec sententiae sine controuersia, praeccepta sunt ad hanc uitam pertinentia, Agite poenitentiam, facite fructus dignos poenitentiae, Exhibete membra uestra seruire iustitiae. Quare non possunt detorqueri ad satisfactiões, quas recusare licet. Non enim licet recusare praeccepta Dei. Tertio, Indulgentiae remittunt illas satisfactiões, ut docet Cap. Cum ex eo, de poenitentis & remission. At indulgentiae non soluumt nos illis praecceptis. Agite poenitentiam, facite fructus dignos

dignos pœnitentiæ. Itaq; manifestum est male de-
torqueri illa dicta scripturæ ad Canonicas satisfa-
ctiones. Videte porro quid sequatur. Si pœnæ
purgatorij sunt satisfactiones seu satisfationes,
aut satisfactiones sunt redemptio pœnarum pur-
gatorij, num etiam hæ sententiæ præcipiunt, ut
animæ castigentur in purgatorio? Id cum sequi
necesse sit ex aduersariorum opinionibus, hæ sen-
tentiæ nouo modo interpretandæ erunt, Facite fru-
ctus dignos pœnitentiæ, Agite pœnitentiam, hoc
est, paciamini pœnas purgatorij post hanc uitam.
Sed piget has ineptias aduersariorum pluribus re-
uellere. Constat enim scripturam loqui de operi-
bus debitis, de tota nouitate uitæ, non de his obser-
uationibus operum non debitorum, de quibus lo-
quuntur aduersarij. Et tamen his figmentis defen-
dunt ordines, uenditionem Missarum & infinitas
observationes, q; scilicet sint opera, si non pro
culpa, tamen pro pœna satisficientia.

Cum igitur scripturæ citatæ non dicant, q;
operibus non debitis pœnæ æternæ compensandæ
sint, temere affirmant aduersarij, q; per satisfactio-
nes Canonicas pœnæ illæ compensentur. Præterea
cum certissimum sit remissionem peccatorum gra-

N v tuitam

DE CONFESSIONE ET

tuitam esse, seu gratis propter Christum donari,
 sequitur non requiri satisfactiones. Et Euangeli-
 um habet mandatum gratis remittendi peccata,
 non imponendi poenas, & nouas leges, aut par-
 tem poenarum imponendi parte remissa. Vbi enim
 leguntur hæc in scripturis? Christus de remissione
 peccati loquitur, cum ait, Quidquid solueris &c.
 quo remissio sublata est mors aeterna, & reddita
 uita aeterna. Neq; hic loquitur de imponendis poe-
 nis, Quidquid ligaueris, Sed de retinendis peccatis
 illorum qui non conuertuntur. Sed dictum Longo
 bardi de parte poenarum remittenda, sumptum est
 a Canonicis poenis. Harum partem remittebant pa-
 stores. Quinquam igitur sentimus, q; poenitentia
 debeat bonos fructus parere propter gloriam &
 mandatum Dei. Et boni fructus habent mandata
 Dei, uera ieiunia, uerae orationes, uerae elemosyne
 &c. tamen hoc nusquam reperimus in scripturis
 sanctis, q; poenae aeternae non remittantur nisi prop-
 ter poenam purgatorij, aut satisfactiones Canoni-
 cas, hoc est propter certa quaedam opera non de-
 bita, aut q; potestas clauium habeat mandatū com-
 mutandi poenas, aut partem remittendi. Hæc pro-
 banda erant aduersarijs.

Præterea mors Christi non est solum satisfactio
 factis

factio pro culpa, sed etiã pro æterna morte, iuxta illud. Ero mors tua, o mors Quid est igitur monstri, dicere q̄ Christi satisfactio redimat culpam. Nostræ poenæ redimant mortem æternam, ut iam illa uox, Ero mors tua, intelligi debeat, non de Christo, sed de nostris operibus, & quidem non de operibus a Deo præceptis, sed de frigidis quibusdam observationibus excogitatis ab hominibus. Et dicuntur mortem abolere, etiam cum fiunt in peccato mortali. Incredibile est, quanto cum dolore has ineptias aduersariorum recitemus, quas qui expendit, non potest non succensere istis doctrinis dæmoniorum, quas sparsit in Ecclesia diabolus, ut opprimeret cognitionem legis, & Euangelij, pœnitentiæ, & uiuificationis, & beneficiorum Christi. Nam de lege sic dicunt, Deus descendens nostræ infirmitati, constituit homini mensuram eorum ad quæ de necessitate tenetur, quæ est obseruatio præceptorũ, ut de reliquo, id est, de operibus supererogationis possit satisfacere de cõmissis. Hic fingunt homines legẽ Dei ita facere posse, ut plus etiã quã lex exigit, facere possimus Atqui scriptura ubiq; clamat, q̄ multum absimus ab illa perfectione, quam lex requirit. Sed isti fingunt legem Dei cõtentam esse externa & ciuili iusticia,

non

DE CONFESSIOE ET

Non uident eam requirere ueram dilectionem Dei
 ex toto corde &c. damnare totam concupiscen-
 tiam in natura, Itaq; nemo tantum facit, quantum
 lex requirit. Ridiculum igitur est, q̄ fingunt nos
 amplius facere posse. Quanquā enim externa ope-
 ra facere possumus, non mandata lege Dei, ta-
 men illa est uana & impia fiducia, q̄ legi Dei sit sa-
 tisfactum. Et ueræ orationes, ueræ elemosynæ, ue-
 ra ieiunia, habent præcepta Dei, Et ubi habent
 præceptum Dei, non possunt sine peccato omitti.
 Verum illa opera, quatenus non sunt præcepta le-
 ge Dei, sed habent certam formam ex humano
 præscripto, sunt opera traditionum humanarum,
 de quibus Christus dicit, Frustra colunt me manda-
 tis hominum, ut certa ieiunia, instituta non ad car-
 nem cohorcendam, sed ut per id opus reddatur
 honos Deo, ut ait Scotus, & compensetur mors
 æterna. Item certus numerus precum, certus mo-
 dus elemosynarum, cum ita fiunt, ut ille modus, sit
 cultus ex opere operato, reddens honorem Deo,
 & compensans mortem æternam. Tribuunt enim
 his ex opere operato satisfactionem, quia docent
 q̄ ualeant etiam in his qui sunt in peccato mortua-
 li. Iam illa longius recedunt a præceptis Dei, pere-
 grinationes, & harum magna est uarietas, alia
 facti

facit iter cataphractus, alius facit iter nudis pedibus, Hæc uocat Christus inutiles cultus, quare non profunt ad placandam offensam Dei, ut aduersarij loquuntur. Et tamen hæc opera magnificis titulis ornantur, uocantur opera supererogationis. Tribuitur eis honos, q̄ sint precium pro morte æterna. Ita præferuntur operibus præceptorum Dei. In hunc modum lex Dei bifariam obscuratur, & quia putatur legi Dei satisfactum esse, per externa & ciuilia opera, & quia adduntur traditiones humane, quarum opera præferuntur operibus legis diuine. Deinde obscuratur pœnitentia & gratia. Nam mors æterna non redimitur illa compensatione operum, quia est ociosa, nec degustat in presentia mortem. Alia res opponenda est morti cum tentat nos. Sicut enim ira Dei fide in Christum uincitur, ita uincitur mors fide in Christum, Sicut Paulus ait. Deo gratia, qui dat nobis uictoriam per dominum nostrum Iesum Christum, non inquit, qui dat nobis uictoriam, si aduersus mortem opponamus satisfactiones nostras. Aduersarij ociosas speculationes tractant de remissione culpæ, nec uident quomodo in remissione culpæ, liberetur cor ab ira Dei, & a morte æterna, per fidem in Christum. Cum igitur mors Christi sit satisfactio

ctio

DE CONFESIONE ET

Ratio pro morte eterna, & cum ipsi aduersarij fateantur illa opera satisfactionum esse opera non debita, sed opera traditionum humanarum, de quibus Christus inquit, q̄ sint inutiles cultus, tuto possumus affirmare, q̄ satisfactiones Canonice non sint necessariae Iure diuino, ad remissionem culpæ aut pœnæ eternæ, aut pœnæ purgatorij.

Sed obijciunt aduersarij uindictam seu pœnam necessariam esse ad pœnitentiam, quia Augustinus ait, Pœnitentiam esse uindictam punientem &c. Sicut alibi quoties opera precipiuntur, interpretantur ea aduersarij satisfactiones & propiciationes esse, ita hic, quia fit pœnæ mentio, detraquent eam ad satisfactionem, Augustinus non hoc sensit dolorem in pœnitentia, precium esse propter quod debeat remissio peccatorum, Sciebat enim gratis remitti peccata propter Christum, Sciebat Christi mortem sacrificium esse pro peccatis nostris. Quidquid igitur, de uindicta, de pœnitentia citatur, semper ita accipi debet, ne gratuitam remissionem peccatorum euertat, ne obscuret meritum Christi, & abducat homines a fiducia Christi, ad fiduciam operum. Caterum uindictam concedimus esse in pœnitentia, non ut precium, sed uindictam

*uindicta formaliter est in pœnitentia, quia ipsa re-
 generatio fit perpetua mortificatione uetustatis
 nostræ. Sunt terrores, sunt & alij motus qui pec-
 cato irascuntur, sed his non debetur remissio. Imo
 si fides nõ accederet, hi dolores afferrent mortem
 æternam. Sit sane belle dictum a Scoto pœnitenti-
 am appellari quasi pœnæ tenentiam, modo ut pœ-
 na non intelligatur esse precium, pro quo debea-
 tur remissio. Et Augustinus non loquitur de pœ-
 nis, quas remittunt clauēs, quare non recte detor-
 quetur hoc dictum ad satisfactiones. De ueris pœ-
 nis, hoc est, de terroribus, & ueris animi dolori-
 bus loquitur, qui existunt in pœnitentia. Neq; ta-
 men excludimus externam carnis uexationem,
 hæc enim ueros animi dolores ultro sequitur. Ac
 longe errant aduersarij, si uerius pœnam esse iu-
 dicant, satisfactiones Canonicas, quam ueros ter-
 rores in corde. Stultissimum est nomen pœnæ detor-
 quere ad has frigidas satisfactiones, non referre
 ad illos horribiles terrores conscientia, de qui-
 bus ait David. Circumdederunt me dolores mor-
 tis &c. Quis non malit loricator & cataphra-
 tus querere templū Iacobi, Basilicam Petri, quam
 sustinere illam ineffabilem uim doloris, quæ est
 etiam in mediocribus si sit uera pœnitentia.*

At inquiunt

DE CONFESSIONE ET

At inquit, conuenit iusticie Dei punire peccatum, Primum q, disputant, q, conueniat punire peccatum, satis ostendunt se contemnere Christi beneficium. Constituit Deus precium pro nostris peccatis, non nostras pœnas, nō nostras satisfactiones, sed mortem filij sui. Quæ tandem insania est, præferre nostras satisfactiones, satisfactioni Christi? Deinde ut maxime puniat Deus, tamen sciendum est remissionem peccatorum non deberi propter illam pœnam, & ne iniuria afficiatur beneficium Christi, & quia conscientia non potest reddi pacata, si remissio non contingit gratis. Postremo ut maxime Deus puniat, tamen pœna illæ nihil ad clauas pertinent. Hæ nec de imponendis, nec de remittendis illis pœnis quæ sunt opera Dei, mandatum habent.

Cæterum concedimus Deum punire peccata, primum in cōtricione, cum in illis terroribus iram suam ostendit, sicut significat David cum orat, Domine ne in furore tuo arguas me. Et Ieremie. Corripe me Domine, ueruntamen in iudicio, non in furore, ne ad nihilum redigas me. Hic sane de acerbissimis pœnis loquitur. Et fatentur aduersarij contricionem posse tantã esse, ut non requiratur

tur satisfactio. Verius igitur contritio pœna est
quam satisfactioes Canonice.

Secundo subiecti sunt sancti morti & alijs
communibus afflictionibus, Sicut ait Petrus. Tem-
pus est incipere iudicium a domo Dei. Si autem
primum a nobis, qualis erit finis istorum qui non
credunt? Et ut hæ afflictiones plerunq; sint pœne
peccatorum, tamen in pijs habent alium finem,
infiguntur enim ad mortificandũ præsens pecca-
tũ, quia in sanctis extinguunt & mortificant con-
cupiscentiam, Mors enim ad hoc reliqua est in
sanctis, ut aboleat hanc naturam immundam. Ideo
Paulus ait. Corpus mortuum est propter pecca-
tum, id est, mortificatur propter præsens peccatum
quod adhuc in carne reliquum est. Crux igitur
non pœna, sed exercitium est, & preparatio ad
renouationem, Nam cum mortificatur præsens pec-
catum, cumq; inter tentaciones discimus querere
auxilium Dei, & experimur presentiam Dei, ma-
gis magisq; agnoscimus diffidentiam cordium no-
strorum, & erigimus nos fide. Ita crescit nouitas
spiritus. Sicut Paulus ait. Etsi exterior homo cor-
rumpitur, tamẽ interior renouatur de die in diem.
Item Esaias ait. Angustia in qua clamant, discipli-

O

na tue

DE CONFessione ET

na tua est ipsis. Præterea mors tunc uera pœna est, quando cor perterrefactum sentit iram Dei, iuxta illud, Aculeus mortis peccatum est. Postquàm autem in sanctis, fide terrores peccati superati sunt, mors sine illo sensu iræ Dei proprie non est pœna. Porro clauis neq; imponunt neq; remittunt has pœnas. Quare satisfactiones non pertinent ad has pœnas. Clauis enim non remittunt aut mortem aut partem afflictionum communium. Iam si has pœnas cõpensant satisfactionibus, quare iubent in purgatorio satisfacere?

Obijciunt de Adam, de Dauide, qui propter adulterium punitus est. Ex his exemplis faciunt uniuersalem regulam, q; singulis peccatis respondeant proprie pœnæ temporales in imponenda potestate clauium. Prius dictum est sanctos sustinere pœnas, quæ sunt opera Dei, sustinent contritionem seu terrores, sustinent & alias communes afflictiones, Ita sustinent aliqui proprias pœnas a Deo impositas, exempli causa. Et hæ pœnæ nihil pertinent ad clauis, quia clauis neq; imponere, neq; remittere eas possunt, sed Deus sine ministerio clauium imponit & remittit. Nec sequitur uniuersalis regula. Dauidi propria pœna imposita

posita est. Igitur præter communes afflictiones, alia quedam purgatorij pœna est, in qua singulis peccatis singuli gradus respondent. Vbi docet hoc scriptura, non posse nos a morte æterna liberari, nisi per illam compensationem certarum pœnarum præter communes afflictiones? At contra sæpissime docet remissionem peccatorum gratis contingere propter Christum, Christum esse uictorem peccati & mortis, quare non est assuendum meritum satisfactionis. Et quamuis afflictiones reliquæ sint, tamen has interpretatur presentis peccati mortificationes esse, non compensationes æternæ mortis, seu precia pro æterna morte. Iob excusatur, q̄ non sit afflictus propter præterita mala facta. Itaq; afflictiones non semper sunt pœnæ, aut signa iræ, imo pauidæ conscientia docendæ sunt alios fines afflictionum potiores esse, ne sentiant se a Deo reijci, si in afflictionibus nihil nisi pœnam & iram Dei uideant. Alij fines potiores sunt considerandi, q̄ Deus alienum opus faciat, ut suum opus facere possit & c. Sic ut longa cõtione docet Esaias Cap. 28. Et cum discipuli interrogarent de cæco, quis peccasset. Iohannis 9. respondet Christus, causam cæcitatæ esse, non peccatũ, sed ut opera Dei in eo manifestet̄ur. Et apud Ieremiã dicitur,

○ ij Quibus

DE CONFESSIOE ET

Quibus non erat iudiciū bibentes bibent &c. Sicut
Prophete interfecti sunt, Iohannes Baptista, &
alij sancti. Quare afflictioes nō semper sunt poene
pro certis factis præteritis, sed sunt opera Dei
destinata ad nostram utilitatem, & ut potentia
Dei fiat conspectior in infirmitate nostra, Sic Paulus
ait. Potēcia Dei perficitur in infirmitate mea.
Itaq; corpora nostra debent esse hostie, propter
uoluntatem Dei, ad obedientiam nostram decla-
randam, non ad compensandam mortem æternam,
pro qua aliud precium habet Deus, scilicet mor-
tem filij sui. Et in hanc sententiam interpretatur
Gregorius ipsam etiam poenam Davidis, cum ait.
Si Deus propter peccatum illud fuerat commina-
tus, ut sic humiliaretur a filio, cur dimisso peccato
quod erat ei comminatus impleuit? Respondetur,
remissionem illam peccati factam esse, ne homo ad
percipiendam uitam impediretur æternam. Subse-
cutum uero illud comminationis exemplum, ut
pietas hominis etiam in illa humilitate exercere-
tur atq; probaretur. Sic & mortē corporis prop-
ter peccatum Deus homini inflixit, & post pecca-
torum remissionem propter exercendam iusticiam
non ademit, uidelicet, ut exerceatur & probetur
iusticia istorum qui sanctificantur.

[Neq;

Neq; uero tolluntur communes calamitates proprie per illa opera satisfactionum Canonicarum, hoc est, per illa opera traditionum humanarum quæ ipsi sic ualere dicunt, ex opere operato, ut etiam si fiant in peccato mortali, tamen redimant pœnas. Et cum obijcitur illud Pauli, Si nos iudicaremus ipsi, non iudicaremur a Domino, uerbum iudicare intelligi debet de tota pœnitentia, & fructibus debitis, non de operibus non debitis. Aduersarij nostri dant pœnas contemptæ Grammatices, cum intelligunt iudicare, idem esse, quod cataphractum peregre ire ad S. Iacobum, aut similia opera. Iudicare significat totam pœnitentiam, significat damnare peccata, Hæc damnatio uere fit in contritione, & mutacione uitæ. Totæ pœnitentiæ, contritio, fides, boni fructus, impetrant, ut mitigentur pœnæ, & calamitates publicæ & priuatae, sicut Esaias Capite primo docet. Desinite male facere, & discite bene facere &c. Si fuerint peccata uestra, ut coccinum, quasi nix dealbabitur. Si uolueritis, & audieritis me, bona terræ comedetis. Nec est ad satisfactiones & opera traditionum humanarum transferenda grauisima & saluberrima sententia, a tota pœnitentia, & operibus debitis, seu a Deo præceptis. Et hoc prodest

DE CONFessione ET

docere, q̄ mitigentur communia mala per nostram
pœnitenciam, & per ueros fructus pœnitencie,
per bona opera facta ex fide, non ut isti fingunt
facta in peccato mortali. Et huc pertinet exem-
plum Niniuitarum, qui sua pœnitencia (de tota lo-
quimur) recõciliati sunt Deo, & impetrauerunt,
ne deleteretur ciuitas.

Quod autem Patres mentionem faciunt sa-
tisfactionis, q̄ concilia fecerunt Canones, diximus
supra disciplinam Ecclesiasticam fuisse, exempli
causa constitutam. Nec sentiebant hanc disciplina-
nam necessariam esse, uel ad culpæ, uel ad pœne
remissionem. Nam siquĩ in his mentionem purgato-
rij fecerunt, interpretantur esse non compensa-
tionem eterne pœnæ, non satisfactionem, sed pur-
gationem imperfectarum animarum, Sicut Augu-
stinus ait uenialia concremari, hoc est, mortificari
diffidentiam erga Deum, & alios affectus similes.
Interdum Scriptores transferunt satisfactionis uo-
cabulum ab ipso ritu, seu spectaculo, ad significan-
dam ueram mortificationem, Sic Augustinus ait.
Vera satisfactio est peccatorum causas excidere,
hoc est mortificare carnem. Item coercere car-
nem non ut compensentur eterne pœnæ, sed ne
cayo

caro pertrahat ad peccandum. Ita Gregorius de
 restitutione loquitur, falsam esse poenitentiam, si
 non satisfiat illis quorum res occupatas tenemus,
 Non enim uere dolet se furatum esse, aut rapuisse
 is, qui adhuc furatur. Tantisper enim fur aut pre-
 do est, dum est iniustus possessor alienae rei. Civilis
 illa satisfactio necessaria est, quia scriptum est, qui
 furatus est, deinceps non furetur. Item Chryosto-
 mus inquit, In corde contritio, in ore confessio, in
 opere tota humilitas. Hoc nihil contra nos facit,
 debent sequi bona opera poenitentiam, debet poeni-
 tentia esse, non simulatio, sed totius uitae mutatio
 in melius.

Item Patres scribunt satis esse, si semel in uita
 fiat illa publica seu solennis poenitentia, de qua
 sunt facti Canones satisfactorum. Quia ex re intel-
 ligi potest, quod sentiebant illos Canones, non esse ne-
 cessarios ad remissionem peccatorum. Nam praeter
 illam solennem poenitentiam, saepe alias uolunt
 poenitentiam agi, ubi non requirebantur Ca-
 nones satisfactorum.

Architecti consuetudinis scribunt non esse to-
 lerandum, ut satisfactioes contra expressum
 O iiij Evangelium

DE CONFESSIOE ET

Et angelium aboleantur. Nos igitur hactenus
 ostendimus Canonicas illas satisfactiones, hoc est
 opera non debita, facienda propter compensatio-
 nem poenae, non habere mandatum Euangelij. Res
 ipsa hoc ostendit, si opera satisfactionum sunt ope-
 ra non debita, quare allegant expressum Euange-
 lium. Nam si Euangelium iuberet compensari poe-
 nas per talia opera, iam essent debita opera, sed
 sic loquuntur, ut fucum faciant imperitis, et alle-
 gant testimonia, quae de debitis operibus loquuntur,
 cum ipsi in suis satisfactionibus praescribant
 opera non debita. Imo ipsi concedunt in scholis
 sine peccato recusari posse satisfactiones. Falso
 igitur hic scribunt, quod expresso Euangelio cogamur
 satisfactiones illas Canonicas suscipere. Ca-
 terum nos saepe iam testati sumus, quod poenitentia
 debeat bonos fructus parere, et qui sint boni fructus
 docent mandata, uidelicet inuocatio, gratia-
 rum actio, confessio Euangelij, docere Euangeli-
 um, obedire parentibus, et magistratibus, seruire
 uocationi, non occidere, non retinere odia, sed esse
 placabilem, dare egentibus quantum pro facultate
 possumus, non seortari, non moechari, sed con-
 hercere, et refrenare, castigare carnem, non propter
 compensationem poenae aeternae, sed ne obtineamus
 perit

perit
 uera
 prop
 habe
 atern
 tradi
 tura
 licar
 rent
 mitti
 iure
 ius d
 ro co
 distin
 nibu
 Et si
 tica
 dulg
 ex p
 nisi s
 Qui
 coelo
 tum
 uis
 cult

peret diabolo, ne offendat spiritum sanctum, Item
 uera dicere. Hi fructus habent præcepta Dei, &
 propter gloriam & mandatum Dei fieri debent,
 habent & præmia. Sed q̄ non remittantur pœnæ
 eterne, nisi propter compensationem certarum
 traditionum aut purgatorij, hoc non docet scrip-
 tura. Indulgentiæ olim erant condonationes pub-
 licarum illarum obseruationum, ne nimium grau-
 rentur homines. Quod si humana autoritate re-
 mitti satisfactiones & pœnæ queunt, non igitur
 iure diuino, necessaria est illa compensatio. Nam
 ius diuinum non tollitur humana autoritate. Por-
 ro cum nunc per se antiquatus sit mos, & quidem
 dissimulantibus Episcopis, nihil opus est remissio-
 nibus illis. Et tamen mansit nomen indulgentiarũ.
 Et sicut satisfactiones non intellectæ sunt de poli-
 tica disciplina, sed de compensatione pœnæ, Ita in-
 dulgentiæ male intellectæ sunt, q̄ liberent animas
 ex purgatorio. At clauis non habet potestatem,
 nisi super terram ligandi, & soluendi, iuxta illud.
 Quidquid ligaueris super terram, erit ligatum in
 caelo. Quidquid solueris super terram, erit solu-
 tum in caelo. Quanquam, ut supra diximus, cla-
 uis potestatem habet non imponendi pœnas aut
 cultus instituendi, sed tantum habet mandatum

O V remittendi

DE CONFessione ET SATIS.

remittendi peccata, his qui conuertuntur, & ar-
 guendi & excommunicandi istos qui nolunt con-
 uerti. Sicut enim soluere significat remittere peccata,
 Ita ligare significat non remittere peccata.
 Loquitur enim Christus, de regno spirituali. Et
 mandatum Dei est, ut ministri Euangelij absol-
 uant hos qui conuertuntur, iuxta illud, Potestas
 nobis data est ad ædificationem. Quare reseruatio
 casuum politica res est. Est enim reseruatio poen-
 Canonica, non est reseruatio culpæ coram Deo
 in his qui uere conuertuntur. Proinde recte iudic-
 cant aduersarij cum fatentur, q̄ in articulo mor-
 tis illa reseruatio casuum non debeat impedire ab-
 solutionem. Exposuimus summam nostræ doctrine
 de pœnitencia, quam certo scimus piam, & salu-
 brem bonis mentibus esse. Et boni uiri si contuler-
 rint nostram doctrinam cum confusissimis dispu-
 tationibus aduersariorum, perspicient aduersari-
 os omisisse doctrinam de fide iustificante, & con-
 solante pia corda. Videbunt etiam multa fingere
 aduersarios, de merito attricionis, de illa infinita
 enumeratione delictorum, de satisfactionibus, *ὅτι
 ἡμεῖς φασί τε οὐτε ὄντων ἀπὸ λόγου*, que
 ipsi quidem aduersarij satis explicare possunt.

De numero